

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

A tiszta levegő és a jövő nemzedékek jogai

Dr. Bándi Gyula, egyetemi tanár,
a jövő nemzedékek szószólója, AJBH

Kéményjobbítók Országos Szövetsége
XII. Országos Kéménykonferenciája
Kecskemét, 2022. március 24-25.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Emberi Jogok Európai Egyezménye

1994 óta az EJEB elfogadta az Egyezmény 8. cikkét, mint jogalapot, amely a **magán- és családi élet** védelmére szolgálja. Az állam felelősségét – amelyet a 8. cikk 2. bekezdése követel meg - pedig nem aktív magatartásban, hanem abban látták, hogy valóban nem védte meg a panaszosokat, mert az állam részéről a jogsértés nem csupán az aktív beavatkozásban, hanem annak hiányában is áll.

Fadeyeva-ügy (2005) összegzi is az eddigieket, a legfontosabb megállapítások:

- „70. Ennek megfelelően, a 8. cikkely érintettsége megállapításához a környezeti zavarással összefüggésben be kell bizonyítani, hogy először a felperes **magánszférájába** történt tényleges beavatkozás,
- másodszor, hogy a **súlyosság** bizonyos szintjét is elérték.”
- A hatóságok felelőssége az adott ügyben abban áll, hogy lehetőségük volt értékelni a káros hatást és megtenni a szükséges intézkedéseket ezek megelőzése és csökkentése érdekében (92.).
- Minden ilyen ügyben a **nemzeti hatóságok nyilvánvaló hibáját, mulasztását** kell megtalálni, amikor a különböző magánérdekek közötti versengő érdekek közötti egyensúly kialakítására törekednek.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Alaptörvény

Nemzeti Hitvallás

- Közös örökség, jövő nemzedékek, természeti erőforrások gondos használata

P) cikk

- (1) A természeti erőforrások, **különösen** a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

XIII. cikk

- A tulajdon és az azzal járó társadalmi felelősség

XX. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.
- (2) ... a környezet védelmének biztosításával segíti elő.

XXI. cikk

- (1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

XXII. cikk

- (1) emberhez méltó lakhatás és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés

38. cikk

- A nemzeti vagyon és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

28/2017. (X. 25.) AB határozat és a jövő nemzedékek

„[33] Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése alapján **a jelen generációt három fő kötelezettség terheli**: a választás lehetőségének megőrzése, a minőség megőrzése és a hozzáférés lehetőségének biztosítása.

- A **választás lehetőségének** biztosítása azon a megfontoláson alapul, hogy a jövő nemzedékek életfeltételei akkor biztosíthatóak leginkább, ha az átörökített természeti örökség képes a jövő generációk számára megadni a választás szabadságát problémáik megoldásában ahelyett, hogy a jelenkor döntései kényszerpályára állítanák a későbbi generációkat.
- A **minőség megőrzésének** követelménye szerint törekedni kell arra, hogy a természeti környezetet legalább olyan állapotban adjuk át a jövő nemzedékek számára, mint ahogy azt az elmúlt nemzedékektől kaptuk.
- A természeti erőforrásokhoz való **hozzáférés követelménye** szerint pedig a jelen nemzedékei mindaddig szabadon hozzáférhetnek a rendelkezésre álló erőforrásokhoz, amíg tiszteletben tartják a jövő generációk méltányos érdekeit.”

„[20] A P) cikk (1) bekezdése mintegy **hipotetikus örökséggel** ruházza fel a jövő nemzedékeket.”

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Alkotmánybírószági értelmzési szempontok

Első időktől kezdve (1994 és tovább) a **visszalépés tilalma**

- Anyagi jogi, eljárásjogi és szervezeti vonatkozásai is vannak, sőt az egyedi hatósági döntésekre is kiterjesztendő - 3223/2017. (IX. 25.) AB határozat)
- [20] ... a **visszalépés tilalma** immáron közvetlenül az **Alaptörvényből fakad**, és egyaránt kapcsolódik az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdéséhez, és a XXI. cikk (1) bekezdéséhez. ... minden olyan esetben, amikor a környezet védelmére vonatkozó szabályozás átalakításra kerül, a jogalkotónak tekintettel kell lennie az elővigyázatosság és megelőzés elveire is, hiszen „a természet és környezet védelmének elmulasztása visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat meg” (13/2018. (IX.4.) AB határozat)
- ebben **szükségesség-arányosság**
- **más alapjog** érvényesítésével összevetve
- **intézményvédelem** (alapjog és nem alanyi jog)

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Alkotmánybíróági értelmezési szempontok

16/2015. (VI.5.) AB határozat – miközben kiemeli, hogy az Alaptörvény megőrizte és jelentősen kiterjesztette a környezettel kapcsolatos jogokat - felsorolja **a megelőző AB határozatok alapvető üzeneteit:**

- a tulajdon tartalmának korlátozhatósága (Indokolás [82]),
- az épített környezet védelmének bevonása (Indokolás [83]),
- a területrendezés szervesen kapcsolódása az épített környezet védelméhez (Indokolás [84]),
- az élet védelme és a környezet védelme összekapcsolásának hangsúlyozása (Indokolás [85]),
- a visszalépés kérdése a szervezetrendszerre is kiterjed, illetve megismétli a garanciák hiányát.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Alkotmánybírószági értelmzési szempontok

Tervezés, stratégiai szemlélet

- [19] „... **hosszú távú**, kormányzati ciklusokon is átívelő gondolkodásmódot és szabályozást igényel.” (28/2017. (X. 25.) AB határozat)
- [40]... Az egyes **stratégiák a közjogi szervezetszabályozó eszközök körébe tartoznak**, ennek megfelelően a kibocsátót kötik, ugyanakkor azonban a közép- és hosszú távú tervezés és kiszámítható jogalkotás olyan szakmai kiindulópontjai is egyben, melyek figyelembevétele az elővigyázatosság és a megelőzés elveire is tekintettel különösen fontos az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésében nevesített, a nemzet közös örökségének körébe tartozó elemek esetében. (13/2018. (IX.4.) AB határozat)

A kötelezettek köre és **az állam sajátos szerepe**

- [30] Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése szerint a környezet védelme nem csupán az állam, hanem „az állam és mindenki kötelezettsége”. ... Miközben a természetes és jogi személyektől a hatályos jogszabályi előírások ismeretén és betartásán túlmenően általános jelleggel és kikényszeríthető módon nem várható el, hogy magatartásukat valamely, a jogalkotó által nem konkrétizált, absztrakt célhoz igazítsák, addig **az állam oldaláról az is elvárható**, hogy egyértelműen meghatározza mindazon jogi kötelezettségeket, melyeket mind az államnak, mind pedig a magánfeleknek be kell tartaniuk, egyebek között annak érdekében, hogy az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésében nevesített értékek hatékony védelme érvényesüljön. ... **Az államnak továbbá arról is gondoskodnia kell**, hogy a környezet védelme érdekében elfogadott konkrét magatartások megismerhetőek, egyértelműek és jogilag kikényszeríthetőek legyenek. (28/2017. (X. 25.) AB határozat)

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Alkotmánybírószági értelmelési szempontok

Kezdetektől: megelőzés elsőbbsége a beavatkozással szemben (A megelőzés elve ezzel szemben a potenciális szennyezés forrásánál, de még a szennyezés bekövetkezését megelőzően történő fellépés kötelezettségét jelenti: annak biztosítását, hogy a környezetet esetlegesen károsító folyamatok ne következzenek be. (13/2018. (IX.4.) AB határozat)

Elővigyázatosság:

- [75] A környezet megóvása érdekében ...a jogalkotónak az elővigyázatosság elvére is tekintettel kell lennie, melynek értelmében az államnak kell igazolnia azt, hogy a tudományos bizonytalanságra is figyelemmel, a környezet állapotának romlása egy adott intézkedés következményeként bizonyosan nem következik be. (28/2017. (X. 25.) AB határozat)
- [...] a jogalkotó alkotmányos kötelezettsége, hogy a tudomány álláspontja szerint nagy valószínűséggel vagy bizonyosan bekövetkező kockázatokat megfelelő súllyal figyelembe vegye a döntés meghozatala során.” (28/2017. (X. 25.) AB határozat)
- [20] ...Az elővigyázatosság elvéből következően tehát abban az esetben, ha egy szabályozás vagy intézkedés érintheti a környezet állapotát, a jogalkotónak kell azt igazolnia, hogy a szabályozás nem jelent visszalépést és ezáltal nem okoz adott esetben akár visszafordíthatatlan károkozást, illetőleg nem teremt meg egy ilyen károkozás elvi lehetőségét sem. (13/2018. (IX.4.) AB határozat)

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

AJBH esetek

AJB-8603/2016. Állásfoglalás a háztartási tüzelő-berendezésekből származó légszennyezettség riasztó mértékéről és csökkentésének szükségességéről

Jogalkotási javaslatot a fosszilis eredetű szilárd tüzelőanyagoknak (azaz a tőzeg, lignit, barnaszén, barnaszén-brikett, feketeszen, feketeszen-brikett, koksz, antracit) 140 kW-nál kisebb bemenő teljesítményű háztartási tüzelőberendezésben való használata, a lakosság számára való forgalomba hozatala és szabad forgalmazása minőségi kritériumait és ezek érvényesítésének feltételeiről.

1. A szabadon forgalmazható szilárd tüzelőanyagok minőségi követelményeinek meghatározásánál a tüzelőanyagok fűtőértéke, fajlagos kéntartalma mellett a megalkotandó szabályozást terjesszék ki a PM10 és 2,5 szállópor-kibocsátás megelőzése, illetve csökkentése érdekében a fosszilis szilárd tüzelőanyagok illótartalmára is.
2. A szabályozás megalkotásakor javasoltuk az érintett településekre és területekre vonatkozóan speciális füstmentes zónák (Smoke Control Areas) jogszabályban való kijelölését és a jogszabályban kijelölt speciális füstmentes zónák ellenőrzési mechanizmusának kialakítását.

A jogalkotási kezdeményezéssel a miniszter egyetértett, a jogszabály megalkotására azóta sem került sor.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

AJBH esetek

AJB-1025/2020. Verőcén az illegális hulladékgyűjtés és felhalmozás, valamint a lakossági fűtési célú hulladékégetés, átfogó vizsgálat és jelentés

- A Jelentés megállapította a levegőtisztaság-védelmi hatáskörében eljárni köteles járási hivatal mulasztásai mellett azt, hogy bizonytalanság van a fűtési célú lakossági hulladékégetések esetén a közvetett és közvetlen bizonyítási eszközök alkalmazhatósága tekintetében.
- Ezért kezdeményeztük olyan szakmai iránymutatás kiadását, amely a bizonyítás módjához, a közvetlen és közvetett bizonyítékok megválasztásához és értékeléséhez megfelelő eligazítást nyújt a levegőtisztaság-védelmi hatóságok számára.
- Kezdeményeztük továbbá az egyes hulladékok (pl. műanyagok, lakkozott fa) égetéséből származó tipikus légszennyező-anyag komponensek szennyező pontforrásnál való eseti hatósági mérésére alkalmas drón-vezérelt mobil mérőeszközök alkalmazhatóságának a mérlegelését is, a hatékonyabb hatósági fellépés előmozdítása érdekében.
- Az Agrárminiszter megkezdte a szakmai iránymutatás előkészítését a tényállás tisztázása során a bizonyítási eszközök és a bizonyítás módjának megválasztásával összefüggésben. Az Országos Levegőterhelés-csökkentési Program intézkedései között szerepel a 140 kWth bemenő hőteljesítménynél kisebb tüzelőberendezések (ide tartoznak a lakossági berendezések) működési feltételeire vonatkozó rendelet megalkotása

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

AJBH esetek

AJB-695/2016. Közös jelentés az avar- és a kerti hulladék lakossági égetését szabályozó önkormányzati rendeletekről

AJB-1023/2018. Kiegészítő jelentés az avarégetésre vonatkozó ellentmondó jogi szabályozásról

- Az Lr. 27. § (2) bekezdés kimondja a hulladékok égetésének általános tilalmát.
- A Kvt. 48. § (4) bekezdés b) pontja lehetővé teszi a települési önkormányzat képviselő-testülete számára, hogy a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályokról önkormányzati rendeletet alkosson.
- A Kvt. 48. § (1) bekezdése általános érvennyel mondja ki, hogy a települési önkormányzat képviselő-testülete kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozhat meg.
- Ezért kezdeményeztük ezért az Agrárminiszternél, hogy helyezze hatályon kívül a Kvt. 48. § (4) bekezdés b) pontját. A kezdeményezéssel a miniszter egyetértett, és megkezdte a szükséges jogalkotási lépések megtételét.
- 2021. január 1-től hatályosan a 2020. évi LI. tv hatályon kívül helyezte a Kvt. 48. § (4) bekezdés b) pontját
- A koronavírus-járvány miatti a levegőminőséggel összefüggő szabályokról szóló 549/2020. (XII. 2.) Korm. rendelet sajátos módon eltérést engedett a Kvt. szabályozásától
- A koronavírus járvány és levegőszennyezés kapcsolatáról szóló, 2020. november 4-én az Országos Tisztiorvos és az Operatív Törzs részére megküldött AJB-6764/2020 számú figyelemfelhívásunkban kezdeményeztük, hogy Tisztifőorvos Asszony az Operatív Törzs tájékoztatóin hívja fel a lakosság figyelmét a helytelen lakossági tüzelés vagy a zöld hulladék és az avar égetése kapcsán keletkezett kockázatra, ezen tevékenységek a legfontosabb kültéri légszennyező források, amelyek negatívan befolyásolják a járvány morbiditási és mortalitási mutatóit.
- Ennek 2021. december 1-től a Kvt. 48. § (4) bekezdés b) pontja változatlan tartalommal ismét lehetővé teszi a települési önkormányzatok számára az avar és a zöldhulladék égetésének önkormányzati rendelettel való szabályozását.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

AJBH esetek

Jelentés az AJB-613/2020. számú ügyben az Innovációs és Technológiai Minisztérium társasházakban kondenzációs kazánokhoz kapcsolódó gyűjtőkémény létesítésével kapcsolatos problémákról szóló közérdekű bejelentést kezelő gyakorlatával összefüggésben

- Az ITM részére benyújtott, felülvizsgálati kérelemmel érintett közérdekű bejelentés szerint a 813/2013/EU rendelet, valamint a 65/2011. (IV. 15.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) számos lakóegységet, háztartást, családot hoz nehéz helyzetbe és kényszerít jelentős mértékű anyagi erőforrást igénylő beruházásra.
- Új ingatlan kivitelezésnél nyilvánvalóan előre látható, tervezhető e műszaki kritérium, de egy meglévő lakóegységnél, ahol a jelenleg használt fűtőberendezés nem javíthatóan válik működésképtelenné, már számos nehézséget generálhat a váltás szükségessége. Különösen, de nem kizárólagosan akkor, ha az égéstermékek elvezetési módszere szerinti besorolását illetően B31, B32, B33, C41, C42, C43 típusok közé tartozó gázfogyasztó készülék üzemel, vagyis a gázfelhasználó berendezés, mely lehet az égési levegőt a felállítási helyiségből nyerő, vagy a felállítási helyiséggel szemben zárt égési körrel rendelkező készülék – (társasházi) gyűjtőkéményre van rákötve. Ezek különösen elterjedtek tekinthetőek hazánkban.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

AJBH esetek

A bejelentő összegzése

1. Amennyiben az ugyanazon gyűjtőkéményre csatlakoztatott gázkazánok közül akár csak egy darab cserére szorul, szükségszerűvé válik valamennyi gázfelhasználó berendezés cseréje, valamint minden ehhez szükséges munkálat vállalása.
2. A kondenzációs típusú gázfogyasztó készülék beszerzését követően alkalmassá kell tenni a gyűjtőkéményt az új készülék használatára; valójában egy összetettebb épületgépészeti beruházásra van szükség, amelynek várható kumulált költsége akár több millió Ft.
3. A Bejelentő álláspontja szerint ez a költség egyes kelet-magyarországi régiókban az érintett ingatlanok forgalmi értékének 50%-át elérheti, azt akár meg is haladhatja.
4. A gyűjtőkéményről való leválás, majd az égéstermék-elvezetők homlokzati, horizontális irányú kivezetése nem lehetséges.
5. Bejelentő a közérdekű bejelentés intézésének felülvizsgálata iránti kérelmében azt kifogásolta, hogy az ITM válasza nem tért ki a közérdekű bejelentésben kifogásolt valamennyi körülményre, és a fő problémakört érintően a közös égéstermék-elvezető egycsatornás kémények, valamint a közös járatrendszerű égéstermék elvezetők tekintetében nem adott teljeskörű tájékoztatást. Sétrelmezte, hogy az ITM válaszában a közérdekű bejelentésben részletesen felvázolt műszaki jellemzőket figyelmen kívül hagyta.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

AJBH esetek

- **Egy 2018-ban készült jelentés szerint** a rosszabb anyagi helyzetű háztartások jellemzően rosszabb minőségű, rosszabb energiahatékonyságú lakásokban élnek, ugyanakkor a jelenleg elérhető támogatásokhoz nem férnek hozzá az alacsony jövedelmű csoportok, így azok olyan háztartásokhoz jutnak, akik piacról elérhető hitelekkel vagy előtakarékossággal a támogatás híján is feltehetően el tudnák végezni az épületenergetikai beruházásokat.
- Az alapvető jogok biztosa kezdeményezte egyfelől, hogy a minisztériumok fokozott figyelmet fordítsanak a közérdekű bejelentések intézésére, valamint a vonatkozó jogszabályok maradéktalan betartására, továbbá felkérte az innovációs és technológiai minisztert, hogy fontolja meg a háztartásokat érintő fűtőkorszerűsítési beruházási támogatásokról a társadalom – különös tekintettel kiszolgáltatott társadalmi rétegekre – szélesebb körű, hatékony és célzott tájékoztatását a szélesebb körű, hatékony és célzott tájékoztatás érdekében.
- Válaszában az ITM miniszter tájékoztatta a Biztost, hogy a háztartásokat érintő fűtőkorszerűsítési beruházási támogatásokról az ITM illetékes szakterülete a jelentésben megfogalmazott javaslat alapján megkezdte a munkát az aktív, hathatós tájékoztatási módszerek kidolgozása és alkalmazása érdekében az ilyen jellegű támogatások esetén.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELMEIT ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

AJBH esetek

204/2017. AJBH jelentés szomszéd kéményéből származó füst

- Ebben a levegőtisztaság védelméért felelős hatóság meg sem vizsgálta a panaszos udvarán a problémát, ezért kértük a bejelentésben foglaltaknak megfelelő vizsgálatot. (közérdekű bejelentés panasz helyett – még a minősítés is hibás volt)
- Az ügyben lényegében végül az általunk megkeresett BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Központjának a szakvéleménye hozott megoldást, amely alapján egy esővédő alkatrész egyszerű leszerelésével megszűnt a probléma.
- A levegőtisztaság-védelmi hatóság is megtalálhatta volna ezt a megoldást, ha alaposabban gyakorolta volna a hatásköreit, amelyet a BM Főigazgatóságának bevonásával kellett megoldani

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!